

1629. FLÉMALLE 15,3 km

www.wandelgidsardennen.nl

Ten zuid-westen van Luik ligt aan de Maas het industriestadje Flémalle. Tijdens deze pittige Ardennentocht wandelt u via mooie bospaden naar Flémalle-Haute en dan loopt u verder door de bossen naar het laag gelegen dorp Awirs. Hier loopt u door steegjes en over trappenpaden en dan loopt u omhoog naar een transportband die u nog nooit gezien heeft. De band is 1,8 km lang en loopt van een groeve helemaal naar de Maas. U daalt af in de kloof Grotte Schmerling met een enorme rotswand en dan bereikt u een schitterend rotszadel, met inkijk in de groeve. Nadat u ook beneden in de groeve een kijkje hebt genomen loopt u een pad omhoog naar het mooie rode kasteel Château d'Aigremont. U struint door weilanden naar de transportband en via bospaden passeert u rechts Château de Chockier. U loopt door natuurreservaat Aux Roches, langs enorme hoge rotswanden en via een bosweg komt u weer in de stad. Via het mooie park wandelt u terug naar uw auto. Voor de steile trappenpaden en rotsachtige paadjes dient u goed ter been te zijn. Niet doen bij nat weer. Neem voldoende drinken mee.

Startpunt: Rue Émile Vandervelde 2, Flémalle. Parkeer in de doodlopende straat.

U kunt ook starten vanaf de grote parkeerplaats bij de kerk in Arwirs, Rue des Awirs 212, Awirs. U kunt dan na 9 km pauzeren in Flémalle waar horeca is. Start dan bij **** in punt 4

GPS afstand	Looptijd	Hoogteverschil	Totaal omhoog
15,34 km	5 uur	113 m	463 m

1629. FLÉMALLE 15,3 km

1. Met uw rug naar huisnr. 2 gaat u L over de asfaltweg en meteen daarna gaat u L en u loopt het Parc Communal de Flémalle binnen. Meteen aan de 3-sprong gaat u L omlaag. Meteen daarna gaat u aan de T-splitsing R over het brede grindpad met rechts de spoorlijn. Negeer zijpaden links en na 200 m verlaat u via boog het park en loopt u RD over de asfaltweg met rechts van u treinstation "Leman". Voorbij huisnr. 26 gaat u L het tegelpad omlaag en ga dan scherp R omlaag door het spoorwegviaduct. Aan de ongelijke 4-sprong bij de St. Matthiaskerk (1717), die u kunt bezoeken, gaat u L (Rue du Village) met rechts een parkeerplaats/plein. Vlak daarna aan de 3-sprong gaat u RD (Rue du Village). 100 m verder, vlak voor huisnr. 50, gaat u R (Haute Ruelle) het 100 m lange brede stenen trappenpad omhoog. Boven aan de T-splitsing gaat u L de asfaltweg omhoog. Aan de Y-splitsing bij Mariakapel (1872) gaat u L (Thier des Trixhes) omhoog en u passeert even verder links een school. Aan de 3-sprong bij parkeerplaatsen gaat u RD verder omhoog. 150 m verder, tegenover huisnr. 136, gaat u L het steile smalle trappenpad omhoog. Boven aan de 3-sprong bij infobord gaat u R het bospad, door het natuurreservaat Aux Roches, omhoog met rechts beneden (even) woningen.

2. Na 300 m gaat u aan de 4-sprong RD het korte trappenpad omhoog. Boven aan de 4-sprong gaat u R (wit-rood). Aan de volgende 4-sprong, met rechts een steil dalend pad, gaat u L. Meteen daarna negeert u zijpad rechts en meteen daarna bij fietscrossbaan gaat u R het steile pad omlaag. Negeer zijpaden en loop beneden RD en dan ziet u rechts een houten schansspringbrug". Na 100 m buigt het pad naar rechts.

(Als u hier L gaat, heeft u bij touw mooi uitzicht op de Maas). Let op! Meteen daarna bij picknickbank gaat u L over het bospaadje. (Dit is vlak voor de grote 4-sprong). Na 50 m passeert u links een mooi uitkijkpunt en volg verder RD het smalle bospad', dat parallel loopt aan de rechts gelegen bosweg. Aan het einde van het paadje gaat u L over de bosweg en meteen daarna aan de 3-sprong bij hoge markeringspaal gaat u RD over het lange grasveld en na ruim 50 m passeert u rechts een zitbank. Aan het einde van het grasveld loopt u RD het bospad omhoog. Boven bij sportcomplex loopt u RD over het graspad met rechts een tennisveld. Bij ingang van links gelegen sportcomplex, gaat u meteen L over het gras met links hoge afrastering van o. a. de atletiekbaan. Aan het einde van de atletiekbaan gaat u R omlaag en loop even verder de trap omlaag en loop RD de betonlatenweg omlaag. U bent nu in Flémalle-Haute.

3. Meteen daarna, aan de 3-sprong bij huisnr. 11, gaat u L omlaag en loop tussen betonblokken door over het gras. Aan de T-splitsing gaat u R (Rue du Herdier) de betonplaten weg omlaag. Aan de 4-sprong, bij driehoekig grasveld, gaat u RD omhoog en u passeert rechts glasbakken. Vlak daarna aan de T-splitsing bij brug/tunneltje gaat u L (Avenue de Piombino) omlaag. Meteen daarna aan de 3-sprong loopt u RD tussen de betonblokken door de betonplatenweg omhoog met links paviljoens van het internaat. Let op! Na 200 m, aan het einde van de paviljoens en waar links bos begint, gaat u L (blauwe rechthoek) over het graspaadje, dat meteen rechts het bos inbuigt en een hol smal bospad wordt. Aan de 3-sprong gaat u RD/R (blauw) het bospad omhoog met rechts een akker.

Na 200 m, 50 m voorbij hoge mast, steekt u de veldweg over en loopt u RD het graspad omlaag. Voorbij grasland/akker volgt u RD het bospad, dat meteen naar links en rechts buigt. Negeer zijpaden en volg het smalle bospad RD. Na ruim 100 m gaat u aan de T-splitsing R over de brede bosweg. Aan de 3-sprong gaat u RD de bosgrindweg omhoog, die u geruime tijd volgt. Negeer zijpaden. Na 600 m gaat u, voorbij gele afsluitboom, aan de T-splitsing voor hoge hoogspanningsmast L over de grindweg en u passeert gasleidingpaal nr. 840. Negeer pad rechts. Aan de 4-sprong gaat u R. *(Hier staat links een picknickbank)*. Na 10 m gaat u bij wit Fluxys paaltje L over het graspaadje, dat meteen naar rechts buigt.

4. Steek bij oranje gasleidingpaaltjes de asfaltweg over en loop RD het bospad omlaag en negeer meteen zijpad rechts. Meteen daarna aan de 4-sprong, bij gasleidingpaal 841, gaat u RD de veld- grindweg omlaag met rechts woningen in Awirs. Negeer zijpaden en na ruim 100 m gaat u RD de smalle asfaltweg omlaag, langs de mooie met beuksteen gebouwde woningen. Beneden gaat u R door het steegje met rechts in muurnis het grote beeld van de Heilige Rochus en dan gaat u L het graspad omlaag met links de mooie woning met huisnr. 17. Bij het laatste huis (nr. 18) en bij ingang van links gelegen wijngaard, gaat u R de veld- grindweg omlaag.

(Links heeft u mooie doorkijkjes op het beneden gelegen dorp Awirs en het kerkhof waar u straks langs komt).

Let op! Na ruim 150 m gaat u beneden meteen voorbij houten stalletje en bij elektriciteitspaal nr. 31-4440 L het steile bospaadje omlaag met links afrastering van weiland. Na 200 m gaat u beneden in Awirs RD over de parkeerplaats met links een school. Aan het einde van de parkeerplaats gaat u L de asfaltweg omlaag met rechts de École Communale. Let op! Meteen voorbij deze school gaat u R over de grindweg met rechts de school. Aan het einde van de school gaat u RD over het pad met links het beekje Ruisseau des Awirs. Aan de T-splitsing bij brug, gaat u L over de asfaltweg. Aan de T-splitsing van asfaltwegen gaat u bij huisnr. 175/1 RD over het asfaltpad. Meteen daarna gaat u bij “kleurpotloden” (1902) R over het pad door het parkje en u passeert een vijvertje en zitbank, een fijne pauzeplek na 6 km lopen. Aan het einde van het pad, voorbij de volgende “kleurpotloden” en overdekte picknickbank gaat u bij borstbeeld van Philippe-Charles Schmerling, RD over het asfaltpad met links de kerkmuur en rechts een speelveld/grote parkeerplaats. Aan het einde van dit pad gaat u bij huisnr. 5 L de eenrichtingsweg omhoog en **** u passeert meteen links de ingang van de Église St Etienne (1831-1832) met de mooie glas-inloodramen, die u kunt bezoeken.

(De Romaanse toren dateert uit de 12e eeuw. Op het kerkhof, waar enkele grote familiegraven staan, zijn

grafstenen uit de 16e/17e/18e eeuw in de kerkmuur ingemetseld).

5. Let op! Meteen voorbij huisnr. 11 gaat u R het stenen trappenpad, met ijzeren reling, omhoog. Boven aan de asfaltweg gaat u L omhoog. Na 50 m gaat u meteen voorbij huisnr. 39 L (blauwe rechthoek) het graspad omhoog/omlaag met rechts hoge afrastering.

(Even verder ziet u links de achterkant het kerkhof, dat u boven zag liggen. Bijna aan het einde van het pad ziet u voor u de lange transportband, die u vaker zult zien).

Beneden aan de T-splitsing gaat u R (blauwe rh) de steile smalle asfaltweg/kuitenbijter omhoog. Na ruim 300 m gaat u boven, bij de transportband en ingang van de terril du Hénâ, RD de asfaltweg omhoog.

(De terril van Hénâ bestaat uit 1,7 miljoen ton vliegias afkomstig van de verbranding van steenkool in de elektriciteitscentrale van de Engie Electrabel in Les Awirs.

Vliegias is as die bij de verbranding van o. a. steenkool meegaat met de rookgassen. De vliegias wordt volledig hergebruikt en verwerkt in cement, beton, straatklinkers en asfalt. Het verdicht namelijk de structuur van het beton, waardoor het beter beschermd wordt tegen invloed van buitenaf.

In 2016 is gestart met de afbouw van de terril/steenbergrand en de werkzaamheden zullen 15 jaar duren. Kosten 50 miljoen euro.

Het vliegias wordt afgevoerd via de 1,7 km lange gesloten transportband naar schepen die aangemeerd liggen aan de kade van de Maas.

Na het verwijderen van het vliegias wordt het terrein weer terugggegeven aan de natuur, nadat men in 1952 is begonnen met het storten van vliegias op deze locatie. Oorspronkelijk bestond de natuur hier uit twee hoofdvalleien gevormd door de beek Le Hénâ en de beek Les Fagnes).

Na ruim 150 m, bij bord “einde bebouwde kom Flémalle” en voor de bosrand, gaat u L over het gras richting Grotte Schmerling. Meteen daarna gaat u bij afrastering R het bospaadje steil omlaag. Beneden loopt u RD het steile paadje omhoog met links rotsen.

(Als u hier beneden L onder de omgevallen boom door omlaag gaat, komt u na 30 m in de kloof voor de hoge rots Grotte Schmerling, een bijzondere plek.

De grotten zijn vernoemd naar Philippe Charles Schmerling, die de grotten in 1829 heeft onderzocht en er skeletdelen van een neanderthaler heeft gevonden, de eerste dergelijke vondst ter wereld. Pas in 1856, na de vondsten in het Duitse Neandertal, werd de ware betekenis van deze vondsten duidelijk. Er zijn hier diverse grotten, waarin diverse overblijfselen gevonden zijn van zowel neanderthalers, als van minder oude mensen en van dieren.

De twee hier gevonden schedeldelen van neanderthalers staan bekend als Engis 1 en Engis 2. In 2021 kwam uit onderzoek naar voren dat Engis 2 hier in de periode van 44.200 tot 40.600 jaar geleden heeft geleefd).

Vlak daarna gaat u boven aan de T-splitsing L over het smalle bospad. Vlak daarna, aan de Y-splitsing, gaat u R. Aan de 3-sprong gaat u R over het smalle bospaadje.

(Als u hier L gaat, komt u meteen daarna bij een uitkijkpunt met mooi uitzicht op de grote rotswand. Rechts beneden ziet u een voormalige kalkoven waar u straks langs komt. Rechts beneden ziet u de elektriciteitscentrale Engie Electrabel in Les Awirs).

Blijf het (begroeide) graspaadje (soms onduidelijk) RD volgen met links op afstand de steile rand. Negeer zijpaadjes links. Na 250 m buigt het pad rechts omhoog. Meteen daarna gaat u aan de T-splitsing L.

6. Let op! Na 30 m, voor u in de verte ziet u tussen de bomen een wit huis, gaat u L het smalle paadje omlaag en loop even verder het trapje af en ga dan R de steile trap omlaag. Beneden op het grasveld gaat u L naar de rotsen "rotszadel" waar u geweldig uitzicht heeft, een fijne pauzeplek na 8 km lopen. (Betreden op eigen risico!). Loop terug naar het grasveld en aan de 3-sprong, met rechts het trappenpad, gaat u L over het graspad. Meteen daarna aan de Y-splitsing gaat u R/RD over het grasveld en een eindje verder loopt u weer het bos in. Let op! Na 100 m, 20 m voor stalen afsluitboom, gaat u L het paadje door het struikgewas omlaag, dat na bijna 100 m scherp L omlaag buigt en even verder loopt u het trapje omlaag met links mooi zicht op de hoge kalkrotswand. Na 200 m passeert u rechts een betonnen schutting, waar achter een "huisje" staat. Volg het dalende bospad met links de hoge rotswand en na 100 m passeert u een houten doorgang. 100 m verder gaat u aan de T-splitsing R het graspad omlaag. Aan de 3-sprong bij afsluitboom gaat u L omlaag en dan komt u in de voormalige steengroeve Carrière des Awirs met de op sommige plekken 70 m hoge rotswanden, een bijzondere ervaring.

(De lange hoge rotswand is het oefenterrein van club Alpin Belge Fédération Fracophone, maar ook klimmers uit het buitenland zijn hier graag te gast).

Loop terug omhoog en ga bij afsluitboom RD omlaag. Steek de doorgaande weg over en ga L over het trottoir met voor u de transportband.

7. Na 100 m gaat u bij afsluitboom R via brug over het beekje Ruisseau des Awirs omhoog (wandelen toegestaan). Na de slagboom gaat u bij voormalige kalkoven L en negeer meteen pad links (blauwe rh). 25 m verder gaat u aan de 3-sprong, met voor u een hoge rotswand, L over het bos- asfaltpad. 50 m verder loopt u weer onder de hoge transportband door en loop dan het verharde bospad, later een stenig bospad wordt, omhoog. Negeer zijpaden. Na bijna 600 m

gaat u boven R de asfaltweg/lindelaan omlaag. Na 300 m loopt u boven weer onder de transportband door en loop RD de asfaltweg omlaag. Loop RD tot bij het mooie kasteelhek van Château d'Agraimont, waar u het mooie rode kasteel kunt bekijken.

(In de middeleeuwen stond op deze plaats een versterkte burcht. Aigremont wordt voor het eerst in 900 vermeld.

Tussen 1717 en 1727 werd het huidige kasteel in classicistische stijl gebouwd in opdracht van kanunnik Mathias Clercx. Het interieur is zeer luxueus).

Loop bijna 50 m terug tot bij het muurtje, afvalbak en parkeerverbodsbord en ga R de grindweg omhoog en u loopt meteen daarna RD door het weiland omhoog met links mooi zicht op de 1,7 km lange overdekte transportband. Loop schuin rechts door het weiland omhoog naar de hoektoren, die in de kasteeltuin staat. Bij de hoektoren, met schietgaten, gaat u R met rechts de muur van de kasteeltuin. Na 20 m bij hek en voor de volgende hoektoren met schietgaten, gaat u L het graspad/perenbomenlaan omhoog.

(Hier bij hek heeft u mooi zicht op het kasteelpark/Franse tuin waar de barokke privékapel van de kanunnik staat).

Boven aan de T-splitsing gaat u R over het graspad onder de hoogspanningskabels door. Na 100 m loopt u het brede bospad omlaag. Aan de 3-sprong bij verbodsbord gaat u L over het bospad met rechts beneden zicht op de Maas en u loopt bijna 100 m verder weer onder de transportband door. Na 300 m, aan het einde van het pad, gaat u R de smalle asfaltweg omlaag en meteen daarna gaat u L over de grindweg met rechts drie woningen in het gehucht La Crâne. Na 150 m, aan het einde van de grindweg, gaat u bij lantaarnpaal RD het smalle (holle) bospad omlaag en u passeert meteen een zitbank. Na 200 m gaat u beneden aan de T-splitsing, met links een afsluitboom, R de asfaltweg omlaag langs huizen van de buurt Trokay.

8. Na 300 m, meteen voorbij huisnr. 2, gaat u L het steile bos- grindpad omhoog. Let op! Na bijna 100 m gaat u L het bospaadje steil omhoog. Na ruim 300 m gaat u boven R door het weiland met rechts de bosrand. U verlaat het weiland en loop dan RD de bosweg omhoog. Boven aan de 3-sprong bij Mariagrot, dikke eik en ingang van kasteel Château de Chockier, gaat u RD (rode rh) de grindweg omlaag met rechts de kasteelmuur.

(Na 100 m passeert u rechts een ijzeren hek waar u de restanten van het op 27 maart 2017 grotendeels afgebrande kasteel kunt zien.

Het kasteel van Chokier ligt op de Mont Iohy, een steile kalkrots in de Maasvallei. De versterkte burcht van de graven van Hozemont beheerste de toegang via de Maas tot Luik. Eind 13e eeuw werd hij met de grond gelijk gemaakt tijdens een burgeroorlog (1296-1335) in het prinsdom Luik tussen de adellijke families van Awans en Waroux.

Daarna werd de burcht/kasteel de nodige keren opgebouwd en weer door oorlogen en brand vernield).

Na 150 m, bij betonblokken en verbodsbord, wordt de grindweg een dalend verhard bospad. Bij huizen in Chokier volgt u de betonplaten weg omlaag. Negeer zijpaden. Beneden aan de T-splitsing voor huisnr. 14 gaat u L de asfaltweg weg omhoog.

(Na 150 m bij huisnr. 35 passeert u links een kapel).

Waar na 250 m de asfaltweg een scherpe lus naar links maakt, gaat u bij keien en infobord scherp R het bospad omhoog/omlaag. U passeert na 100 m en stalen nauwe doorgang. Na 250 m, meteen voorbij ingang grot, gaat u aan de T-splitsing voor afrastering L het pad omhoog en via klaphek en gaat u R over het graspad door de voormalige steengroeve. Aan het einde van de groeve gaat u aan de Y-splitsing bij dikke kei R over het bospad met rechts afrastering. Meteen daarna aan de volgende Y-splitsing gaat u L omlaag en u verlaat de afrastering.

9. U loopt weer door de kalksteengroeve. Aan het einde verlaat u R via klaphek de groeve en loop het bospad omhoog met rechts afrastering. U verlaat de afrastering en voor de steile rand gaat u L via twee ijzeren nauwe doorgangen het bospad zigzaggend omlaag met rechts beneden de Maas. Na 100 m gaat u aan de T-splitsing L omhoog en meteen daarna gaat u door het klaphek en volg het pad door het grasland met even verder links de mooie lange hoge rotswand, waar u op de heenweg overheen heeft gelopen. *(Mogelijk komt u hier grazende schapen tegen).* Bij breed ijzeren hek verlaat u via klaphek het grasveld en loopt u RD het bospad omlaag. Negeer zijpaden. Voorbij infobord gaat u aan de T-splitsing bij verbodsborden L (Rue Spinette) de bos- grindweg omhoog, die u geruime tijd RD volgt. Negeer zijpaden. Na 500 m wordt de bos-grindweg beneden bij huisnr. 76 een asfaltweg, die rechts omlaag buigt. Aan de T-splitsing voor spoorlijn gaat u L en via viaduct steekt u de ringweg over, die hier door een tunnel gaat. Aan de 3-sprong gaat u RD. Vlak daarna aan de volgende 3-sprong gaat u L (Rue Baldaz) omhoog. Aan de 3-sprong gaat u RD. Meteen daarna aan de T-splitsing (Rue Spinette) gaat u RD de kasseienweg/asfaltweg omhoog, die meteen naar rechts buigt en u loopt over het terrein van het Centre Public d'Action Sociale Flémalle. Voor de ingang van het Center gaat u bij afvalbak L over het grindpad vlak langs het gebouw loopt. Op de hoek van het gebouw gaat u R en ga dan meteen daarna aan het einde R het trapje af. Ga dan bij het hoofdgebouw, genaamd

L'Hermitage, dat uit 1610 stamt, L de kasseienweg omlaag en u verlaat het terrein.

10. Beneden aan de asfaltweg gaat u RD. Negeer meteen breed stenen trappenpad links omhoog.

(Degene, die in Awirs is gestart, komt hier straks weer terug).

Negeer zijwegen. Aan de ongelijke 4-sprong voor de Saint Matthiaskerk (1717) met het grote houten muurkruis gaat u R (Rue Edgard Doneux).

(De toren dateert uit 1830. In de kerk staat het mooie houten hoofdaltaar in Louis XIII-stijl waarboven een rijk versierd tabernakel troont. Opmerkelijk zijn ook de grote houten beelden (18e eeuw), die afkomstig zijn uit de school van de befaamde Luikse beeldhouwer Jean Del Cour. Het orgel, één van de oudste in de provincie Luik, dateert uit 1598).

Loop RD omlaag door het spoorwegviaduct. Meteen na het spoorwegviaduct gaat u scherp L het tegelpad omhoog.

(Als u hier RD loopt, komt u meteen bij horeca o. a. frituren, pizza restaurant en een kebabzaak. Aan de doorgaande weg zijn twee leuke cafés met terras).

Aan de T-splitsing voor spoorlijn gaat u R. Een eindje verder loopt het park binnen en aan de Y-splitsing gaat u R. Negeer zijpaden en blijf het grindpad door het park RD volgen. Aan de 4-sprong bij oorlogsmonument en vrijheidsbeeld gaat u RD.

(Hier staat rechts in pyramidevorm de gedenksteen aan de socialistische politicus André Cools, die van 1965 tot 1976 o. a. burgemeester van Flémalle was.

Op 18 juli 1991 werd hij op 63-jarige leeftijd in Luik door twee huurmoordenaars doodgeschoten. De hoofdverdachte van de huurmoord was partijgenoot PS-politicus en voormalig minister Alain Van der Biest, maar deze heeft dit altijd ontkent.

In het onderzoek naar de moord, kwamen een aantal corruptieschandalen aan het licht die in de late jaren 90 zouden leiden tot de veroordeling van vooraanstaande socialistische politici zoals Willy Claes, die later nog secretaris generaal van de Navo werd. Dit alles leidde tot veel commotie in de Belgische politiek)

Aan de 4-sprong, bij vier buxusstruiken, geknipt in "kelkvorm" en tegenover het rechts gelegen Hotel Communal de Flémalle (gemeentehuis), gaat u L. Aan de T-splitsing voor vijver gaat u R over het stenen bruggetje. Voor het witte prieeltje gaat u R over het grindpad en na 20 m gaat u aan de 4-sprong bij zitbanken L. Meteen daarna aan de Y-splitsing gaat R het grindpad omhoog. Aan de 3-sprong gaat u R en u verlaat het park. U komt weer bij de doodlopende weg.

Auteur: Jos Wlazlo

Het Auteursrecht van deze tekst en het Databankenrecht op deze route ligt volledig bij de auteur. Niets van deze wandelroute mag worden gekopieerd, vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder toestemming van de auteur.